

Miejska Biblioteka Publiczna w Łomży
Dział Informacyjno-Bibliograficzny

Helena Czernek

1907-1991

Zestawienie bibliograficzne

Opracowała:
Jolanta Wądołowska

Łomża 2008

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	s. 3-4
Wstęp.....	s. 5
Wykaz skrótów.....	s. 6
Wspomnienia i nekrologi...s.	7-8
Działalność.....	s. 8-9
Indeks autorski	s. 10-11

PRZEDMOWA

Czernek Helena z d. Szostakiewiczówna (ur. 30 III 1907 w Zambrowie, zm. 19 XII 1991 w Łomży) nauczycielka, a n i m a t o r k a k u l t u r y i n a u k i. Od 1925 r. pracowała jako nauczycielka wiejska w pow. Białostockim, już wtedy ujawniając społecznikowską żyłkę przy organizowaniu kursów (m. in. kursu czytania). Okres wojny i okupacji hitlerowskiej spędziła na Lubelszczyźnie, pracując w szkole podstawowej we wsi Majdan Wielki i prowadząc komplety tajnego nauczania. Od 1944 r. podjęła pracę w Zambrowie (w szkole podst., współtworzyła gimnazjum). Od 1948 r. Cz. zamieszkała w Łomży i pracowała jako nauczycielka TPD. W 1951 r. /1 IX/ została kierownikiem Powiatowej, a następnie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży. Pozostając na tym stanowisku do emerytury /1972/, poważnie rozszerzyła księgozbiór, polepszyła warunki lokalowe biblioteki, znacząco rozbudowała sieć bibliotek gromadzkich. Po latach doprowadziła do skompletowania poważnego zbioru Biblioteki Ziemi Łomżyńskiej. **H.Cz.** była jednoosobową „instytucją” w organizowaniu różnych przedsięwzięć, włączając w swe działania autorytety ze świata nauki, kultury, polityki. Z jej inicjatywy działał w Łomży (1963 - 1971), unikalny w skali kraju, **Uniwersytet Kultury**, skupiający takie nazwiska jak: W. Doroszewski, S. Herbst, S. Lorentz, J. Krzyżanowski, W. Lutosławski. Cz. była animatorem i organizatorem ruchu naukowego. Dzięki jej staraniom powstał w Łomży **Oddział Towarzystwa Kultury Języka** (1966) pod patronatem W. Doroszewskiego, **Oddział Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza** (1968) kierowany przez prof. J. Krzyżanowskiego, **Oddział PTH** (1970) z prof. S. Herbstem na czele, który zapoczątkował prowadzenie seminarium

doktoranckiego, kontynuowanego przez profesorów: J. Łukaszewicza, A. Dobrońskiego i M. Gnatowskiego.

W ślad za pierwszym powstały kolejne seminaria doktoranckie (językoznawstwo, psychologia, pedagogika, rolnictwo, weterynaria), w wielu przypadkach zakończone habilitacjami.

Największy wkład **H. Cz.** wniosła w tworzenie i działalność **Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów** (25. V. 1975), które za jej życia i z jej udziałem wydało 30 pozycji naukowych, m. in. kontynuowany do dziś rocznik „**Studia Łomżyńskie**”. **Cz.** organizowała liczne konferencje i sesje naukowe. Pasja bibliofilska **Cz.** zaowocowała cennymi wydawnictwami, starodrukami, dokumentami, a także liczącym 3 tys. vol. księgozbiorem prof. P. Bańkowskiego.

Cz. była orędowniczką powołania i rozwoju szkoły wyższej na terenie Łomży (Oddział Zamiejscowy WSP Olsztyn w Łomży - 1988). Dzięki jej staraniom Łomża wzbogaciła się o pomniki J. Wagi (1967), Z. Glogera (1973), B. Winiarskiego (1987).

Za swą działalność **H. Cz.** otrzymała liczne odznaczenia, ordery i wyróżnienia, m. in. **Złoty Krzyż Zasługi** (1962), **Zasłużony Działacz Kultury** (1965), **Medal Komisji Edukacji Narodowej** (1975), **Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski** (1984). Za zasługi dla Łomży przyznano jej godność i tytuł „**Honorowy Obywatel Miasta Łomży**” (1987).

1. 1.A. Narolewska, W. Czartoryska: Helena Czernekowa (1907 - 1991). *Poradnik Bibliotekarza* 1993 nr 1/2 s. 60 - 61.
2. H. Białobrzęski: Twórca Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego Helena Czernek nie żyje. *Studia Łomżyńskie* T. IV [1993] s. 3 - 9.
3. J. Gwardiak: Pasjonatka Ziemi Łomżyńskiej. Łomża 2002. ISBN 83-86175-02-8.
4. Słownik badaczy literatury polskiej. Red. Jerzy Starnawski. Łódź 1994. s. 70-71.
5. Słownik biograficzny białostocko-łomżyński. Z. 1. Białystok 2002, s. 29-32.

WSTĘP

W 2007 roku minęła dziesiąta rocznica śmierci Heleny Czernek, osoby bardzo zasłużonej dla łomżyńskiej kultury. W związku z tym wiele osób poszukiwało materiałów przybliżających ją i jej dokonania.

Niniejsza bibliografia wychodzi naprzeciw zainteresowanym i jest pierwszą próbą ujęcia w jedną całość publikacji poświęconych Helenie Czernek.

Prezentowany spis zawiera wybór publikacji z lat 1970 - 2008, w większości dostępnych w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży. Uwzględniono piśmiennictwo w języku polskim, książki i artykuły z czasopism wydane w Polsce. Część opisów zawartych w zestawieniu wykonano z autopsji, ponadto przy sporządzaniu tegoż wykorzystano *Bibliografię Zawartości Czasopism, Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografię Regionu Białostockiego, Bibliografię województw : białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego, Bibliografię województwa podlaskiego.*

Jest to bibliografia przedmiotowa. Zebrane materiały zgrupowano w dwóch działach:

1. Wspomnienia. Nekrologi
2. Działalność :

Opisy uszeregowano alfabetycznie w obrębie działów i ujednolicono w oparciu o normy

PN-N-01152 i PN-82/N-01152.01. Całość uzupełniono indeksem autorskim.

WYKAZ SKRÓTÓW

aut.	- autor
dod.	- dodatek
et al.	- et alii (<i>i inni</i>)
fot.	- fotografie
in.	- i inni
im.	- imienia
m. in.	- między innymi
nakł.	- nakładem
nr	- numer
podst.	- podstawowej
prof.	- profesor
przewodn.	- przewodniczący
PTH	- Polskie Towarzystwo Historyczne
red.	- redaktor, redakcyjny
s.	- strona, strony
T.	- tom
TPD	- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
vol.	- wolumin
WSP	- Wyższa Szkoła Pedagogiczna
Z.	- zeszyt
z d.	- z domu

I. Wspomnienia. Nekrologi :

1. Ciągłe są wśród nas // KURIER PODLASKI . 1996, nr 213, s. 1,9 : fot.
2. Helena Czernek (1907-1991) / Jan Mieszkowski // ZESZYTY ŁOMŻYŃSKIE. 2001, nr 3, s. 8 : fot.
3. Helena Czernek : (1907-1991) / Marian Mieszkowski // ZIEMIA ŁOMŻYŃSKA. T. 5. - [1993], s. 149-150 : fot.
4. Helena Czernekowa (1907-1991) / Aleksandra Narolewska, Wiesława Czartoryska // PORADNIK BIBLIOTEKARZA. 1993, nr 1/2, s. 60-61 : fot.
5. Heleny Czernek nie ma wśród nas // KONTAKTY . 1992, nr 2, s. 3
6. Opór złym wiatrom : 10 rocznica śmierci Heleny Czernek // KONTAKTY . 2002, nr 1, s. 20
7. Pani Helena / Adam Dobroński // KONTAKTY. 2001, nr 22, s. 15
8. Pani Helena Czernekowa / Marian Mieszkowski // WIADOMOŚCI ŁOMŻYŃSKIE. - 1992, nr 4,5,6, s. 7
9. Pasjonatka Ziemi Łomżyńskiej / Janusz Gwardiak. Łomża : Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów : Stopka, 2002. ISBN 83-86175-02-8
10. Polska zaczyna się w Łomży : 10 rocznicę śmierci Heleny Czernekowej / Wiesława Czartoryska // STUDIA ŁOMŻYŃSKIE. T. 13. [2002], s. 296-298
11. Polszczyzna Mazowska i Podlasia : różnice w mowie pokoleń / [zespół red. Barbara Bartnicka et al.] ; Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów. - Łomża ; Warszawa : Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, 1993. S. 5-18
12. Poświęciła się Łomży / Wawrzyniec Kłosiński // GAZETA WSPÓŁCZESNA. 2008, nr 53, dod, NASZA ŁOMŻA, nr 11, s. 2 : fot.
13. Słownik biograficzny białostocko-łomżyński / [aut. Stanisław Cieślukowski i in.] ; zespół red. Adam Dobroński [przewodn.] ; Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Białymstoku. Z. 1. Białystok : Polskie Towarzystwo Historyczne, 2002. S. 29-32
14. Śp. Helena Czernek // KURIER PODLASKI. 1992, nr 5, s. 11

15. Twórca Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego : Helena Czernek nie żyje / Henryk Białobrzeski // STUDIA ŁOMŻYŃSKIE . T. 4. - [1993], s. 3-9 : fot.
16. W dziesięciolecie śmierci Heleny Czernekowej : o pani Helenie : na łomżyńską nutę / Janusz Gwardiak // ZESZYTY ŁOMŻYŃSKIE. 2001, nr 4, s. 36 : fot.
17. Wspomnienie o Helenie Czernekowej / (mag) // KURIER PORANNY. 1996, nr 256, s. 14 : fot.

II. Działalność :

18. Czerwone oczy kamer / Halina Miroszowa. Warszawa : nakł. autorki [Łomża : Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej], 2000. S. 21
19. Dobre księgi / Ryszard Kraśko // KONTRASTY, nr 12, s. 14-15, 39 : fot.
20. Dwa życiorysy / Tadeusz Gicgier // GAZETA BIAŁOSTOCKA. 1972, nr 306, s. 1, 3-4 : fot.
21. Gdy już będzie źródło wiedzy / F[Franciszek] Piątkowski // GAZETA BIAŁOSTOCKA. 1975, nr 139, s. 3 : fot.
22. Helena Czernekowa prezes Oddziału Łomżyńskiego [Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza] / Stanisław Świrko // ROCZNIK TOWARZYSTWA LITERACKIEGO im. ADAMA MICKIEWICZA. 1978, s. 141-142
23. Legenda : laureaci nagrody i medalu Zygmunta Glogera / Danuta Wroniszewska // KONTAKTY. 1984, nr 5, s. 6 : fot.
24. Ludzie i książki : Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe / Joanna Łukasiewicz Wyrwich // CHŁOPSKA DROGA. 1979, nr 42, s. 9 : fot.
25. Łomżyńskie białe kruki / Krystyna Siemiatycka // KOBIETA I ŻYCIE. 1976 nr 19, s. 9, 11 : fot.
26. Łomżyńskie czerpanie z tradycji / Stanisław Wieczorek // WARMIA I MAZURY. 1987, nr 10, s. 7
27. Pani Helenka : 10 rocznica śmierci Heleny Czernekowej / EC // GAZETA WYBORCZA, dod. BIAŁYSTOK. - 2001 , nr 248 , s. 14

28. Pasja pani Heleny / Stanisław Wieczorek // WARMIA I MAZURY. 1984, nr 8, s. 5 : fot.
29. Pasjonatka Ziemi Łomżyńskiej / Janusz Gwardiak. Łomża : Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów : Stopka, 2002. ISBN 83-86175-02-8
30. Pasjonatka Ziemi Łomżyńskiej / Gabriela Szczęsna // KONTAKTY. 2003, nr 21, s. 14 : fot.
31. Polska zaczyna się w Łomży : 10 rocznicę śmierci Heleny Czernekowej / Wiesława Czartoryska // STUDIA ŁOMŻYŃSKIE. T. 13. [2002], s. 296-298
32. Słownik badaczy literatury polskiej / red. Jerzy Starnawski. Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1994. S. 70-71
33. Słownik biograficzny białostocko-łomżyński / [aut. Stanisław Cieślukowski i in.] ; zespół red. Adam Dobroński [przewodn.] ; Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Białymstoku. Z. 1. Białystok : Polskie Towarzystwo Historyczne, 2002. - S. 29-32
34. Towarzystwo pani Heleny // KONTAKTY . 2006, nr 5, s. 13 : fot.
35. Ważniejsze wydarzenia i dokonania Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego im. Wagów w latach 1975-1986 / Józef Babicz // STUDIA ŁOMŻYŃSKIE. T. 1. - [1989], s. 269-274
36. Zasłużona działaczka kultury / (wr) // GAZETA BIAŁOSTOCKA. 1970, nr 122, s. 6
37. Zauroczeni staropolskością / Danuta Wroniszewska // ZIEMIA ŁOMŻYŃSKA. T. 3. - [1993], s. 243
38. Życ tak mocno jak kiedyś : losy i ludzie / Olga Pacewicz // GAZETA WSPÓŁCZESNA. 1988, nr 71, s. 4,5 : fot.

INDEKS AUTORSKI

Babicz Józef **35**

Bartnicka Barbara **11**

Białobrzeski Henryk **15**

Cieślukowski Stanisław **13, 33**

Czartoryska Wiesława **4, 10, 31**

Dobroński Adam **7, 13**

Dobroński Adamred. **33**

EC **27**

Gicgier Tadeusz **20**

Gwardiak Janusz **9, 16, 29**

Kłosiński Wawrzyniec **12**

Kraśko Ryszard **19**

Łukasiewicz -Wyrwich Joanna **24**

(mag) **17**

Mieszkowski Jan **2**

Mieszkowski Marian **3, 8**

Miroszowa Halina **18**

Narolewska Aleksandra **4**

Pacewicz Olga **38**

Piątkowski F[Franciszek] **21**

Starnawski Jerzy red. **32**

Szczęсна Gabriela **30**

Świrko Stanisław **22**

Siemiatycka Krystyna **25**

Wieczorek Stanisław **26, 28**

(wr) **36**

Wroniszewska Danuta **23, 37**

Wyrwich Joanna Łukasiewicz